

Nyhamre skola

Plan mot kränkande behandling
2022/2023

Innehållsförteckning

1	Grunduppgifter.....	4
2	Förskolans och skolans uppdrag.....	5
2.1	Barnen och elevernas delaktighet.....	5
2.2	Vårdnadshavarnas delaktighet	5
2.3	Personalens delaktighet	5
2.4	Förankring av planen.....	6
3	Utvärdering.....	7
3.1	Utvärdering av fjolårets plan	7
3.1.1	Resultat av utvärderingen av fjolårets plan	7
3.2	Årets plan	7
4	Kartläggning	8
4.1	Kartläggningsmetoder.....	8
4.2	Områden som berörs av kartläggningen.....	8
4.3	Hur personalen har involverats i kartläggningen	8
4.4	Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen.....	8
4.5	Resultat	9
4.6	Analys.....	9
5	Främjande och förebyggande utvecklingsinsatser	11
5.1	Kommande utvecklingsinsatser	11
5.1.1	Normer och värden	11
6	Akuta situationer - rutiner vid anmälan om kränkningar, diskrimineringar och trakasserier.....	13
6.1	Barn, elever och vårdnadshavare	13
6.2	Personal anmäler kränkning	13
6.3	Rutiner för när barn och elever kränker varandra.....	13
6.3.1	Utred vad som hänt	13
6.3.2	Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna.....	13
6.3.3	Följ upp och utvärdera	14
6.3.4	Dokumentera	14
6.4	Rutiner när barn eller elev kränks av personal - utredning	14
6.4.1	Utred vad som hänt	14
6.4.2	Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna.....	14
6.4.3	Följ upp och utvärdera	15

6.4.4 Viktigt att dokumentera	15
7 Begrepp	16
7.1 Diskriminering	16
7.2 Direkt diskriminering	16
7.3 Indirekt diskriminering	16
8 Trakasserier och kränkande behandling	17
8.1 Trakasserier	17
8.2 Kränkande behandling	17
8.3 Sexuella trakasserier	17
9 Repressalier	18
10 Diskrimineringsgrunder	19
10.1 Kön	19
10.2 Könsidentitet eller könsuttryck	19
10.3 Etnisk tillhörighet	19
10.4 Religion eller annan trosuppfattning	20
10.5 Funktionsnedsättning	20
10.6 Sexuell läggning	20
10.7 Ålder	21

Bilagor

Bilaga 1: ELEVENKÄT 2022

Bilaga 2: värdegrund 220928

1 Grunduppgifter

Nyhamre skola är Bollnäs kommuns största grundskola. Verksamheten omfattar årskurserna F-6 samt fritidshemmet. Två elever har tagit emot rätten till särskola och går inkluderade i grundskolans verksamhet. Skolan har 385 elever och 70 anställda. 140 elever är inskrivna på fritidshemmet.

En övervägande del av skolans och fritidshemmets elever har ett annat modersmål än svenska och flera är nyanlända. Se bilaga.

Samtliga elever och vuxna på skolan omfattas av planen mot kränkande behandling.

Skolans vision är att alla elever ska trivas och kunna sig trygga i skolan samt att **ALLA ELEVER** ska utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar.

2 Förskolans och skolans uppdrag

Varje förskola och skola ska se till att varje verksamhet arbetar målinriktat mot kränkande behandling av barn och elever. Det innebär att varje förskola och skola ska

- Sätta in åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling
- Varje år upprätta en plan mot kränkande behandling
- Involvera barn och elever i det förebyggande arbetet, bland annat med att kartlägga tryggheten på förskolan och skolan för att ta fram planen
- Leva upp till handlingsplikten

2.1 Barnen och elevernas delaktighet

Nyhamre skolas likabehandlingsarbete utgår i stor utsträckning från den elevenkät som genomförs med samtliga elever i grundskolan, grundsärskolan, förskoleklassen och på fritidshemmet. Elevernas svar analyseras i hela personalgruppen och på årskursnivå av ansvarigt arbetslag.

Som en del av skolan likabehandlingsarbete genomförs varje höst diskussioner med samtliga elever indelade i mindre grupper utifrån de frågor som redovisas nedan. Resultatet dokumenteras, sammanställs och redovisas till rektor vilken sammanställer resultatet vilket sedan ligger till grund för vidare åtgärder.

•De allra flesta eleverna som går på Nyhamre skola trivs här. Vad är det som gör att så många trivs hos oss?

•Några få elever trivs inte lika bra på skolan. Vad tror ni att det beror på och hur kan vi göra för att alla ska trivas?

••Några elever upplever att de har blivit kränkta av andra elever på skolan. Var upplever ni att kränkningar sker?

••Hur kan vi elever och vuxna på skolan hjälpas åt för att kränkningarna ska minska/upphöra?

Skolan har en Friendsgrupp som träffas regelbundet under läsåret. Där ingår representanter från de olika årskurserna, två lärarrepresentanter och kuratorn. Friendsgruppen genomför formulerar och genomför gruppstärkande övningar, peppkampamjer och trygghetsvandringar.

Skolan har ett elevråd och på klassrådet finns en punkt där *läget i klassen* diskuteras.

Skolan har ordningsregler och en rastvårdsinstruktion som går igenom med eleverna och reviders varje hösttermin.

2.2 Vårdnadshavarnas delaktighet

Vårdnadshavarna är delaktiga genom utvecklingssamtal, föräldramöten och individuella samtal.

2.3 Personalens delaktighet

Skolan har en tydlig struktur för arbetet för likvärdighet och mot kränkande behandling vilket utgår ifrån resultatet av elevenkäten.

I juni presenterar rektor resultatet av elevenkäten för personalen. Rektor delger sina analys av resultatet och gör jämförelser med tidigare år. Under planeringsdagar i juni analyserar respektive arbetslag sin årskurs resultat utifrån givna analysfrågor: Nedan följer VT22s analysfrågor:

- Hur ser resultatet ut för er årskurs? Vad sticker ut? På vilka områden har ni goda resultat? På vilka frågor områden har ni mindre goda resultat? Finns det områden där det finns stora skillnader mellan pojkar och flickor? Vilka i så fall?
- Vad skulle kunna förklara att resultaten ser ut som de gör?
- Hur kan vi vuxna med vårt bemötande och vår struktur påverka elevers upplevelse av trygghet, trivsel och lust att lära?
- Vilka utvecklingsområden behöver ni i er årskurs fokusera på under nästa läsår? Vad behöver utvecklas och förbättras?
- Vilka områden tänker ni att vi på skolan behöver utveckla och förbättra?

Resultatet redovisas till och sammanställs av rektor och ligger tillsammans med resultatet från elevintervjuer till grund för vidare åtgärder.

Likabehandlingsarbetet tas också upp på APT då det är avgörande att vuxna är medvetna om sin egen inställning till likabehandlingsfrågor för att kunna motverka kränkande behandling.

2.4 Förankring av planen

Planen går igenom i samtliga grupper och klasser samt läggs ut på skolans hemsida.

Samtliga elever och anställda på skolan är delaktiga i framtagandet av planen.

3 Utvärdering

3.1 Utvärdering av fjolårets plan

Skolans värdegrundsarbete utvärderas vid studiedagar i juni och september. Samtliga pedagoger deltar.

3.1.1 Resultat av utvärderingen av fjolårets plan

Samtliga årskurser utom årskurs 1 uppvisar vid genomförandet av elevenkäten ett positivt resultat jämfört mot tidigare år på de prioriterade områdena studiero och att motverka kränkande behandling.

Nyhamre skola uppvisar också ett bättre resultat jämfört mot de övriga skolorna i kommunen.

3.2 Årets plan

Planen ska utvärderas på studiedag i september 2023. Rektor ansvarar för att utvärderingen genomförs och samtliga pedagoger deltar, Resultatet redovisas för all personal.

4 Kartläggning

4.1 Kartläggningsmetoder

Kartläggningen utgörs av resultat av elevenkät, elevintervjuer, sammanställning av kränkingsanmälningar, trygghetsvandring, observationer och individuella elevsamtal.

4.2 Områden som berörs av kartläggningen

Kränkande behandling, kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

4.3 Hur personalen har involverats i kartläggningen

Skolan har en tydlig struktur för arbetet för likvärdighet och mot kränkande behandling vilket utgår ifrån resultatet av elevenkäten.

I juni presenterar rektor resultatet av elevenkäten för personalen. Rektor delger sina analys av resultatet och gör jämförelser med tidigare år. Under planeringsdagar i juni analyserar respektive arbetslag sin årskurs resultat utifrån givna analysfrågor: Nedan följer VT22s analysfrågor:

- Hur ser resultatet ut för er årskurs? Vad sticker ut? På vilka områden har ni goda resultat? På vilka frågor områden har ni mindre goda resultat? Finns det områden där det finns stora skillnader mellan pojkar och flickor? Vilka i så fall?
- Vad skulle kunna förklara att resultaten ser ut som de gör?
- Hur kan vi vuxna med vårt bemötande och vår struktur påverka elevers upplevelse av trygghet, trivsel och lust att lära?
- Vilka utvecklingsområden behöver ni i er årskurs fokusera på under nästa läsår? Vad behöver utvecklas och förbättras?
- Vilka områden tänker ni att vi på skolan behöver utveckla och förbättra?

Resultatet redovisas till och sammanställs av rektor och ligger tillsammans med resultatet från elevintervjuer till grund för vidare åtgärder.

Likabehandlingsarbetet tas också upp på APT då det är avgörande att vuxna är medvetna om sin egen inställning till likabehandlingsfrågor för att kunna motverka kränkande behandling.

4.4 Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen

Skolan har en tydlig struktur för arbetet för likvärdighet och mot kränkande behandling vilket utgår ifrån resultatet av elevenkäten.

I juni presenterar rektor resultatet av elevenkäten för personalen. Rektor delger sina analys av resultatet och gör jämförelser med tidigare år. Under planeringsdagar i juni analyserar respektive arbetslag sin årskurs resultat utifrån givna analysfrågor: Nedan följer VT22s analysfrågor:

- Hur ser resultatet ut för er årskurs? Vad sticker ut? På vilka områden har ni goda resultat? På vilka frågor områden har ni mindre goda resultat? Finns det områden där det finns stora skillnader mellan pojkar och flickor? Vilka i så fall?
- Vad skulle kunna förklara att resultaten ser ut som de gör?
- Hur kan vi vuxna med vårt bemötande och vår struktur påverka elevers upplevelse av trygghet, trivsel och lust att lära?
- Vilka utvecklingsområden behöver ni i er årskurs fokusera på under nästa läsår? Vad

- behöver utvecklas och förbättras?
- Vilka områden tänker ni att vi på skolan behöver utveckla och förbättra?

Resultatet redovisas till och sammanställs av rektor och ligger tillsammans med resultatet från elevintervjuer till grund för vidare åtgärder.

Likabehandlingsarbetet tas också upp på APT då det är avgörande att vuxna är medvetna om sin egen inställning till likabehandlingsfrågor för att kunna motverka kränkande behandling.

Vårdnadshavarna är delaktiga genom utvecklingssamtal, föräldramöten och individuella samtal.

4.5 Resultat

Goda resultat över lag. Vi har elever som trivs på våran skola och som anser att vi vuxna agerar och finns som stöd när det behövs. Flickorna är generellt mindre nöjda än pojkarna. Studieron har utvecklats positivt men resultaten är ändå för låga. Flickorna är mindre nöjda med situationen i matsalen än pojkarna. Flickorna är också mindre positiva gällande ansvar och inflytande. Eleverna upplever att de får stöd av lärarna och att de vet vad som krävs. En mindre andel elever upplever att skolarbetet är roligt. (6.3)

Vi har goda resultat gällande trygghet och förhindrande av kränkningar. Det finns stora skillnader mellan pojkar och flickor gällande stimulans och lärande och övergripande nöjdhet där flickorna ger ett högre omdöme än pojkarna. Resultatet för studiero är lågt även om vi förbättrat oss jämfört mot tidigare år. Fler flickor tycker att de blir störda av klasskamrater än pojkar. Flickorna tycker inte att eleverna respekterar varandra medan pojkarna tycker att de gör det. Pojkarna tycker inte att de får vara med och påverka i skolan medan flickorna tycker det. Eleverna vet vad som krävs av dem och de är övergripande nöjda med skolan.

Samtliga årskurser utom årskurs 1 uppvisar vid genomförandet av elevenkäten ett positivt resultat jämfört mot tidigare år på de prioriterade områdena studiero och att motverka kränkande behandling.

Nyhamre skola uppvisar också ett bättre resultat jämfört mot de övriga skolorna i kommunen.

4.6 Analys

Vad har lett fram till våra resultat:

Vi pedagoger är tydliga med vad eleverna ska lära sig och vad vi förväntar oss av dem.

Vi sätter gemensamma mål, har en tydliglektionsstruktur och diskuterar oss fram till hur vi ska nå målen.

Kontinuitet, man hinner skapa relationer.

Vi har jobbat aktivt med studiefokus.

Vi har arbetat aktivt med vuxennärvaro i klassrum och kapprum.

Flickorna är mer mogna och studiemotiverade än pojkarna.

Det har funnits krävande elever i klasserna som gjort att flickorna inte känt sig sedda.

Vi har god samsyn i arbetslaget där vi stöttar varandra och tar oss tid att diskutera hur vi gör med diverse frågor.

Vi för mycket samtal med eleverna om trivsel, matro och studiero.

Samsyn som överförs och smittas av sig i mötet med elever.

Viktigt att följa de gemensamma reglerna.

Eleverna blir sedda och hörda.

Det är fortfarande studiero och att motverka kränkningar och öka respekten för varandra som är våra prioriterade områden.

Vi har därför inte ändrat målformuleringarna från förra året: :

- Eleverna ska uppleva att de har studiero.
- Eleverna ska vara trygga och trivas på Nyhamre skola. Kränkningar ska minska/upphöra.

Insatser för ökad studiero:

- Alla elever har alltid fasta platser.
- Det finns en vuxen på plats i lokalen då eleverna kommer.
- Alla lektioner följer en given struktur med **startuppgift – lektionens mål – att göra – avslut.**
- Trafikljus.
- Definition av studiero
- Vara noga med att lyfta fram positiva ledare – elever som gör rätt.

Insatser för att eleverna ska vara trygga och trivas på Nyhamre skola.

- Reviderade ordningsregler.
- Gula kort.
- Diskussionsfrågor kring trygghet och trivsel.
- Trygghetsvandring.

Rutinerna/insatserna finns beskrivna i de bifogade bildspelen.

Några nya områden som dök upp i era analyser var motivation och delaktighet och inflytande. Det lyftes också att vi behöver vara mer observanta på skillnaderna mellan flickor och pojkar men de här områdena har vi inte formulerat några specifika mål kring i nuläget

5 Främjande och förebyggande utvecklingsinsatser

5.1 Kommande utvecklingsinsatser

5.1.1 Normer och värden

Vi har ett aktivt och målinriktat arbete för att motverka alla typer av kränkningar. Det är ett fokusområde för oss på skolan och på fritidshemmet. Vi har arbetat med skolinspektionens material för att få stöd i vad som är framgångsrika arbetssätt för att motverka kränkningar. Vi har arbetat mycket för att öka delaktigheten hos eleverna genom gruppdiskussioner. Vi har också gjort trygghetsvandringar och arbetat med klassuppgifter via skolans Friendsgrupp för att få veta var och när kränkningar sker. Vi har rastaktiviteter på lunchrasten och hög schema-lagd vuxennärvaro i samtliga lokaler på skolan. Vi har också arbetat med diskussionsuppgifter för att vi i personalgruppen ska bli medvetna om vår egen inställning och roll i arbetet med att motverka kränkningar vilket är en nyckelfaktor för att arbetet ska bli framgångsrikt.

Vi har ett nära samarbete med vårdnadshavare för att motverka kränkningar och för att alla elever ska kunna känna sig trygga i skolan. VT22 infördes ett system där vi meddelar vårdnadshavare även vid mindre förseelser, vid fjärde tillfället kallas elev och vårdnadshavare för ett möte med rektor.

Vi har många gemensamma aktiviteter på skolan för att stärka sammanhållningen och trivselen på skolan. Vi har också en gemensam skolsång, Nyhamre sången.

Vi behöver även i fortsättningen arbeta med att öka elevernas upplevelse av studiero.

Vi behöver tydliggöra skolans regler.

Prioriterat mål	Aktiviteter	Slutdatum	Ansvarig	Typ av åtgärd
Ökad studiero	Plan för att uppnå ökad studiero.	2023-09-30		
	Trafikljus	2023-08-25		
	Effektiva arbetssätt och arbetsformer.	2023-06-30		
	Ledarskap i klassrummet	2023-06-30		
	Definition av studiero.	2023-08-25		
	Ordningsregler	2023-09-30	Marie Andersson	
Motverka kränkande behandling	Nolltolerans	2023-08-25		
	Elevintervjuer	2023-08-25		
	Sammanställning av kränkingsanmäl-	2022-09-16		

Prioriterat mål	Aktiviteter	Slutda- tum	Ansvarig	Typ av åtgärd
	ningar			
	Arbetslagsdiskussion- er	2023-08- 25		

6 Akuta situationer - rutiner vid anmälan om kränkningar, diskrimineringar och trakasserier

Enligt Skollagen ska personalen **anmäla** till rektorn om de får veta att barn/elev känt sig kränkt. Rektorn ska i sin tur anmäla uppgifterna vidare till huvudmannen. Skyldigheten gäller inte bara vid upprepade kränkningar, utan även vid enstaka händelser. Ingen värdering av allvaret i händelsen ska göras före anmälan. Uppgifterna som anmäls ska **utredas**. En utredning ska inledas så snart någon som arbetar på förskola/skola får veta att en elev känt sig kränkt. Med utredningen som utgångspunkt ska **åtgärder** vidtas som får eventuella konstaterade kränkningar att varaktigt upphöra.

6.1 Barn, elever och vårdnadshavare

Elever och vårdnadshavare anmäler det inträffade till en vuxen på skolan som startar en utredning.

Det finns också en möjlighet att lämna synpunkt via Bollnäs kommuns hemsida.

6.2 Personal anmäler kränkning

Personalen anmäler händelsen snarast (helst samma dag) i Stella. Rektor och huvudman får då meddelande om att anmälan gjorts.

6.3 Rutiner för när barn och elever kränker varandra

6.3.1 Utred vad som hänt

Efter anmälan om kränkande behandling ska rektor (eller den rektor utser) starta en utredning. Syftet är att samla in tillräckligt med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma om barnet eller eleven har blivit utsatt och vilka åtgärder som i så fall måste genomföras för att få stopp på kränkningarna.

Utredningens storlek och genomförande anpassas till det enskilda fallet. I de flesta fall ingår att fråga alla inblandade vad som har hänt, det vill säga den som upplever sig kränkt och den som kan ha utfört kränkningen. Det kan också ingå att

- fråga andra barn, elever samt personal och vårdnadshavare
- ta reda på vad som händer på sociala medier och på andra fysiska och virtuella platser där barnen eller eleverna finns
- ta hjälp av särskild kompetens, som kuratorer eller psykologer, till exempel för att göra observationer
- läsa de inblandades mejl, sms, chattkonversationer eller liknande.

Rektor måste skaffa sig en egen uppfattning om vad som har hänt. Det räcker inte att låta utredningen stanna vid att ord står mot ord.

6.3.2 Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna

Om ett barn eller en elev har blivit utsatt för kränkande behandling är huvudmannen skyldig att snabbt vidta åtgärder. De ska leda till att kränkningarna upphör helt. Vilka åtgärder som behövs beror på vad utredningen visar.

Tänkbara åtgärder kan vara att

- samtala med barn, elever och eventuellt vårdnadshavare
- samtala med den i personalen som har utsatt barnet eller eleven för kränkande behandling
- hålla ökad uppsikt, särskilt på platser och tidpunkter som har visat sig vara riskfyllda
- tilldela en assistent eller en resursperson för den eller de som kränker
- se över gruppindelningar och schemaläggning
- göra insatser med hjälp av kurator och psykolog
- genomföra disciplinära åtgärder enligt skollagen respektive de arbetsrättsliga reglerna.

6.3.3 Följ upp och utvärdera

Följ upp och utvärdera åtgärderna för att vara säker på att kränkningarna inte fortsätter. Om det visar sig att den kränkande behandlingen inte har upphört – genomförs nya eller kompletterande åtgärder för att stoppa kränkningarna.

6.3.4 Dokumentera

Hela utredningen och åtgärderna dokumenteras. Utredningen är ett viktigt underlag för att kunna följa upp effekterna av åtgärderna. Genom dokumentation kan rektor och huvudman-
nen uppmärksamma om kränkningarna är del av ett större problem som kräver mer generella insatser.

6.4 Rutiner när barn eller elev kränks av personal - utredning

6.4.1 Utred vad som hänt

Efter anmälan om kränkande behandling ska utredningen genomföras av person utsedd av skolchef.

Syftet är att samla in tillräckligt med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma om barnet eller eleven har blivit utsatt och vilka åtgärder som i så fall måste genomföras för att få stopp på kränkningarna.

Utredningens storlek och genomförande anpassas till det enskilda fallet. I de flesta fall ingår att fråga alla inblandade vad som har hänt, det vill säga den som upplever sig kränkt och den som kan ha utfört kränkningen. Det kan också ingå att

- fråga andra barn, elever samt personal och vårdnadshavare
- ta reda på vad som händer på sociala medier och på andra fysiska och virtuella platser där barnen eller eleverna finns
- ta hjälp av särskilt kompetens, som kuratorer eller psykologer, till exempel för att göra observationer
- läsa de inblandades mejl, sms, chattkonversationer eller liknande.

Rektor måste skaffa sig en egen uppfattning om vad som har hänt. Det räcker inte att låta utredningen stanna vid att ord står mot ord.

6.4.2 Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna

Om personal har utsatt ett barn eller en elev för kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier ska närmsta chef besluta om åtgärder mot denne. Beslut om arbetsrättsliga åtgärder ska alltid konsulteras med HR-avdelningen. I sådana ärenden ska skolchef informeras.

6.4.3 Följ upp och utvärdera

Följ upp och utvärdera åtgärderna för att vara säker på att kränkningarna inte fortsätter. Om det visar sig att den kränkande behandlingen inte har upphört – genomför nya eller kompletterande åtgärder för att stoppa kränkningarna.

6.4.4 Viktigt att dokumentera

Hela utredningen och åtgärderna dokumenteras. Utredningen är ett viktigt underlag för att kunna följa upp effekterna av åtgärderna. Genom dokumentation kan rektor och huvudmannen uppmärksamma om kränkningarna är del av ett större problem som kräver mer omfattande generella insatser.

7 Begrepp

7.1 Diskriminering

Diskriminering är när förskola/skola på osakliga grunder behandlar ett barn/elev sämre än andra barn/elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

7.2 Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att ett barn/en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till en förskola med motiveringen att det redan går så många flickor på den aktuella förskolan.

7.3 Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en förskola/skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringssätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar ett barn/en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Om exempelvis alla barn/elever serveras samma mat, kan förskola/skola indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

8 Trakasserier och kränkande behandling

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker ett barns/elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder.

8.1 Trakasserier

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker ett barns/elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan). Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel ”kvinnliga”, ”homosexuella” eller ”bosniska” egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad ”blatte”, ”mongo”, ”fjolla”, ”hora”, eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att ett barn/elev känner sig hotad, kränkt eller illa behandlad.

8.2 Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker ett barns/elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

8.3 Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier.

Vuxna måste vara uppmärksamma på och agera i situationer där barnens/elevernas lek inte präglas av frivillighet, ömsesidig nyfikenhet och intresse, exempelvis när de leker doktorslekar.

9 Repressalier

Personalen får inte utsätta ett barn för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att vårdnadshavaren har anmält förskolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling.

10 Diskrimineringsgrunder

10.1 Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- En flicka går före en pojke i kön till en förskola med motiveringen att det redan finns en stor majoritet pojkar på förskolan. [diskriminering]
- När barnen leker på gården berättar Peter för sin förskollärare Gunilla att han vill ha en likadan röd mössa som Fatima. Han tycker att den är väldigt fin med små glitterhjärtan på. Gunilla säger skrattande ”Då kanske vi ska kalla dig för Petra, så att de andra inte tror att du är Fatima”. Hon berättar för de andra barnen om det och alla skrattar åt Peter. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hänglar med vem som helst (sexuella trakasserier)

10.2 Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från ”det normala”.

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Sedan ett år tillbaka markerar Erik, 5 år, tydligt att hon helst vill vara flicka och kallas hon och henne. Föräldrarna har gått med på hennes önskemål att bära klänning. En dag är Erik ledsen när pappa kommer till förskolan för att hämta henne. Hon berättar att hon inte fick följa med på utflykt eftersom hon vägrade att ta på sig ett par byxor. Pappa frågar personalen varför Erik skulle byta till byxor och får svaret: ”Det får vara någon måtta med tramset.” Pappan blir också uppmanad att i fortsättningen klä Erik i ”riktiga kläder” eftersom några barn har börjat reta henne för att hon bär klänning. [diskriminering och trakasserier]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföst av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. (trakasserier)

10.3 Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En förskola/skola med många barn med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn när man tar in nya barn för att inte få en alltför segregerad barngrupp. [diskriminering]
- En av förskollärarna uttalar sig negativt om polacker inför barnen. I barngruppen finns det ett polskt barn som tar illa vid sig. [trakasserier]
- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria A, då svenska inte är hennes modersmål. (diskriminering)

10.4 Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Axel går i Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens söndagsskola. Hans dagbarnvårdare säger ”Usch, vilket trams! Ska du bli en sådan där bibelfanatiker?” [trakasserier]
- Salima blir ledsen eftersom några av de andra barnen brukar skratta åt hennes mamma som bär muslimsk huvudduk när hon kommer och hämtar henne. En av barnskötarna tröstar Salima, men vidtar inga andra åtgärder. [trakasserier]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk med motiveringen "Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck". Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. (diskriminering)

10.5 Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Anna som har ADHD får inte börja på samma förskola som sin storebror. Kommunen, som tillämpar syskonförtur, tycker i detta fall att Anna ska börja på en annan förskola. Där finns det andra barn med samma diagnos och personalen har därför kunskap om denna. [diskriminering]
- David har muskeldystrofi som gör att han går klumpigt och ostadigt och har lätt för att falla. Några av barnen brukar reta David och kallar honom ”Snubbelfot”. Personal har hört att han blir retad, men har inte vidtagit några åtgärder. [trakasserier]
- Patrik som har ADHD, blir utkörd från klassrummet för att han inte kan sitta stilla. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar lärarvikarien inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden "ADHD-barn borde inte få gå på högstadiet!". (diskriminering och trakasserier)

10.6 Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller hetero-

sexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Det har gått bra på förskolan tills James äldre bror kommer på besök. Några av barnen har hört när deras storasyskon i negativa ordalag kallat James bror för bög. Nu får James inte vara med och leka eftersom han har en ”äcklig” storebror. Eftersom en av de vuxna på förskolan hör ordväxlingen utan att reagera känner James att han inte har någon att vända sig till. [trakasserier]
- Johanna är ny på förskolan och ska fylla i sitt familjetråd. Hon får en förtryckt mall där mammans och pappans namn ska fyllas i. Hon vill ha ett nytt papper med mamma och pappa, men får till svar att hon kan stryka över pappa och skriva dit ”den andra tantens” namn. [diskriminering]
- James vill inte vända sig till sin lärare eftersom läraren ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. (trakasserier)
- På skolan anordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. (diskriminering)

10.7 Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd. Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i förskolan.

Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelse som kan vara trakasserier:

- Malte är den enda sexåringen som går kvar i förskolan och inte har börjat i förskoleklass. Det är hans föräldrar som valt det. De andra barnen retar honom ofta för det. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes klass. Hon blir sårad när de andra klasskamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men det fortsätter i alla fall. (trakasserier)